

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
GEVHER NESİBE TIP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
YAYIN NO : 4

EBUBEKİR RAZİ

(865 - 925)

14 MART 1988 - KAYSERİ

Gevher Nesibe Sultan anısına düzenlenen
«Ebubekir Razi Kongresi» Teblięleri
14 Mart 1988
KAYSERİ

EDİTÖR :
Prof. Dr. Ahmet Hulusi KÖKER
(Teblięlerin dil ve bilimsel sorumlulukları
konuşmacılara aittir)

HER HAKKI SAKLIDIR

Dizgi — Baskı
Erciyes Üniversitesi Matbaası
KAYSERİ

**BİRÜNİYE GÖRE EBUBEKİR RAZİ'NİN ESERLERİ
TİP'LA İLGİLİ OLAN KİTAPLARI :**

1. el-Câmi'u'l-Kebîr. Bu kitap, metni tamamlamayan bir takım ilaveler gibi olup el-Hâvî adıyla da bilinir. (N. 20, s. 1, bkz. K. 272,9).
2. Isbâtu't-Tıbb, «Tıbbın Isbatı», (takriben 206 sayfa).
3. el-Medhal ile't-Tıbbı, «Tıbbın Giriş», (212 sayfa, bkz. N. 20, Bölüm 12, s. 102 Bölüm 10).
4. er-Reddü ale'l-Câhız fi Münâkadatihî't-Tıbb, «Câhız'ın Tıbbı Muhalefetine Reddiye», (N. 42, s. 51).
5. er-Reddü 'ale'n-Nâşî fi Nakdihî't-Tıbb, «en-Nâşî'nin Tıbbı Muhalefetine Reddiye», (N. 16, s. 19).
6. fi Mihneti't-Tabîb ve Keyfe Yenbeği en Yekûn, «Tabibin Sıkıntısı ve Nasıl Olması Gerektiği», (N. 146, s. 136).
7. el-Mürşid, «Kılavuz», (N. 98, s. 208, bkz. idâk 282, 13).
8. el-Künnâşî'l-Mansûrî, Mansur'a aid bir risale, bu eseri Horasan valisinin yakını Mansur b. Esed için yazdı. (N. 19, s. 101, bkz. 272,9).
9. Tekâşimu'l-İlel, «Hastalıkların Bölümlere Ayrılması», bu eser, et-Taksim ve't-Teşcîr adıyla da bilinir. (N. 40, s. 53, K. 272, 11).
10. et-Tıbbu'l-Mülûkiyye, «Hükümdarların Tedavisi», (N. 39, s. 53, bkz. K. 272, 10).
11. Men İâ Yahduruhut'u-Tabîb, «Çevresinde Doktor Bulunmayan Kişi», (N. 37, s. 49).
12. el-Edviyetü'l-Müşihiliyyetü'l-Mevcûdetü fi Külli Mekânın, «Heryerde Mevcut İshal Edici İlaçlar», (N. 38, s. 50).
13. el-Karabâzinü'l-Kebîr, «Büyük Karabazin», (N. 53, s. 63).
14. el-Karabâzinü'l-Sağîr, «Küçük Karabazin», (N. 53, s. 63).
15. el-İklîl, «Taç», kendisine nisbet edilir.
16. Kitâbu'l-Fâhîr, «Övünme Kitabı», kendisine nisbet edilir. (s. 103).
17. Def'u Medârr'l-Âğziyeti, «Besinlerin Zararlarının Giderilmesi», (N. 87, s. 163).
18. Kitâbu'l-Cüderiyyi ve'l-Hasebeti, «Çiçek ve Kızamık Hastalıkları Kitabı», (N. 35, s. 47, bkz. K. 272, 13).
19. Kitâbuhû fi Tevellüdi'l-Hasât, «Böbrek Taşlarının Oluşumu» konusundaki kitabı, (N. 36, s. 48).
20. Kitâbuhû fi Kulunc, «Kalın Bağırsak İltihabı», hakkındaki kitabı, (N. 95, s. 171-172).
21. Kitâbuhû fi'n-Nikris ve Eycâ'l-Mefâsıl, «Eklem Ağrıları ve Nikris Hastalığı», konusundaki kitabı. (N. 47, s. 20).
22. Kitâbuhû fi'l-Fâlic, «Felç» hakkındaki kitabı. (N. 44, s. 55).

23. Kitâbuhû fi'l-Lakveti, «Yüz Felci» hakkındaki kitabı. (N. 45, s. 56).
24. fi Hey'eti'l-Kebid, «Ciğerin Şekli» hakkında, (N. 46, s. 58).
25. fi Hey'eti'l-Kalp, «Kalbin Şekli» hakkında, (N. 50, s. 60).
26. fi Hey'eti'l-Unseyeyn, «Husyelerin şekli hakkında (No. 49, s. 59).
27. fi Hey'eti's-Simâh, «Kulağın Şekli» hakkında, (N. 51, s. 61).
28. fi'l-Fasd, «Kan Alma» konusunda, (s. 207).
29. es-Saydeletü, «Eczacılık», (s. 233, bkz. s. 102 Bölüm 6).
30. Kitâbu'l-Ebdal, «Kemik ve Mafsâl Ağrıları» ıyla ilgili kitap (N. 57, s. 227, bkz. s. 102 Bölüm 6).
31. Et'imetü'l-Merdâ, «Hastaların Yiyecekleri», (N. 136, s. 121).
32. Menâfi'ul-Sekencebin, «Bal ve sirkenin karışımından meydana gelen «Şerbetin Faydaları», (N. 96, s. 170).
33. 'Ilâcâtü'l-Ubneti, «Parmak Nasıra İlaçları», (N. 99, s. 174).
34. Kitâbun Cumi'a fihî'l-A'mâlü bi'l-Hadîd, «İçerisinde Demirle Yapılan İşlemlerin Toplandığı (dağlama) Kitap», (s. 192).
35. Kitâbuhu'l-Kebîru fi'l-İtri ve'l-Encebâtu ve'l-Ehân, «Koku, Yağlar ve Bazı Ağaçlardan Çıkarılıp Müzmin Hallerde Kullanılan Usâre» hakkındaki kitabı.
36. Taktimu'l-Fakiheti Kable't-Ta'âmi ve Te'hîruhâ minhu, «Meyvenin Yemekten Önce veya Sonra Yenmesi», (N. 25, s. 82).
37. fimâ Cerâ Beynehû ve Beyne Cerfru't-Tabîb fi't-Tûti 'Akîbe'l- Bittîh, «Müellifle Doktor Cerir Arasında Kavun Karpuzdan Sonra Tut ile İlgili Tartışma Hakkında», (N. 28, s. 86).
38. fi'n-Nezleti ellet Kânet Ta'teri Ebâ Fiyd (Vakte'l-Verdi), «Ebû Fiyd'e Gül Mevsiminde Gelen Nezle», (s. 135).
39. fi'l-İleti elleti Tuhdisu'l-Vereme ve'z-Zekâme fi Ru'ûsi'n-Nâsi, (Vakte'l-Verdi), «İnsanların Başında Gül Mevsiminde Grip ve Şişlik Meydana Getiren Hastalık Hakkında», (N. 70, s. 138, 226).
40. fi Vucûbi'l-İstifrag fi Evâ'li'l-Hummeyât, «Ateşli Hastalıkların Başlangıçlarında Kusmanın Gerekliliği» hakkında, (N. 105, s. 178).
41. fi'l-Mâ'l-Müberredî bi's-Selci ve'l-Müberredî 'ale's-Selci, «Buz ve Buz Üzerinde Soğutulmuş Su» hakkında, (N. 122, s. 105).
42. fi'l-İleti elleti lehâ Yez'umu Cühhâlü'l-Etibbâ'i enne's-Selce Yu'attısu, «Bilgisiz Doktorlara Buz ve Karın Su İçme İhtiyacını Artırdığı Zannını Veren Hastalık» hakkında, (N. 135, s. 119).
43. fi'n-Nikris, «Ayak Eklemlerinde ve Parmaklarda Bulunan Hastalık» hakkında, (s. 20).
44. fi'l-İleli'l-Kâtileti li'Zemihâ ve'l-Kâtileti li Zuhûruhâ Bağteten, «Büyük-lüğünden ve Ansızın Ortaya Çıkması Bakımından Öldürücü Hastalıklar» hakkında, (N. 142, s. 126).
45. fi'l-ileli'l-Mevti'l-Vahiyyi mine's-Sumûmi, «Zehirlerden Dolayı Ani Ölüm Hastalığı» hakkında, (N. 15, s. 12).
46. fi enne'l-Himyete'l-Müfrîtate Darrâtün bi'l-Esihhâ'i, «Aşırı Perhizin Sağlıklı Kimselere Zararlı Oluşu» hakkında, (N. 23, s.43).
47. fi enne li't-Tini bihi Menâfi'un, «Kendisine Girilen Çamurun Birtakım Faydaları» hakkında, (N. 22, s. 46).
48. fi 'ileti Ta'tîş's-Semek, «Balık Susatan Hastalığı» hakkında, (N. 124, s. 106).
49. fi'l-İleti'lleti lehâ Sâre'n-Nâ'imü Ya'rîku Eksere mine'l-Yakzân, «Uyuyanın, Uyanık Olandan Daha Fazla Terlemesine Sebep Olan Hastalık» hakkında.

50. fi'l-İlel'i'letî lehâ Söre'l-Herîfu Mümrîdan, «Güz Mevsiminde Ortaya Çıkan Hastalık» hakkında, (N. 12, s. 15).
51. fi'l-İlel'i'letî lehâ Yudfe'u'l-Hârû Merreten bi't-Tekeşşüfi ve Merreten bi't-Tedessüri, «Bazan Üstü Açılarak Bazan da Örtülerek Ateşi Düşürülen Hastalık», hakkında, (N. 118, s. 79).
52. fi enno't-Tabîbe'l-Hâzika Leyse Yakdıru alâ 'İbrâ'î'l-İlelî Küllihâ ve enne Leke Leyse fi vüs'l-Beşer, «Mütchassis Doktorun Bütün Hastalıkları Tedavi Edemeyişi ve Bunun İnsan Gücünün Üstünde Oluşu» hakkında, (N. 141, s. 127).
53. fi ennehû Yenbeği H't-Tabîbi en Yetelettafa H 'İsâh'n-Nâsi Hâ, Şehvâtî-hân, «İnsanları Arzulama Eriştirmek İçin Doktorun Yumuşak Davranması» hakkında, (N. 71, s. 44).
54. fi'l-Eğrâdî'l-Mümîletî H Kulûbi Kesrin mine'n-Nâsi'an 'Efâdîlî-Etibbâ'î Hâ Ehissâ'tînim, «İnsanların Çocuklarının Kalplerini Değerli Doktorlardan Karektersiz Doktorlara Yönelten Maksatlar» hakkında, (N. 24, s.81).
55. fi'l-İlel'i'letî lehâ Tereke (Ba'dü)'n-Nâsi ve Ru'â'hîmî't-Tabîbe ve in Kâne Hâzîkan, «Bir Kısım İnsanların ve Düşük Karakterli Kimselerin, Uzman Bile Olsa Doktora Baş Vurmamasına Sebep Olan Hastalık» hakkında, (N. 140, s. 124).
56. fi'l-İlel'i'letî lehâ Yencahu Cühhâli't-Etibbâ'î ve'l-Avvâmmî ve'n- Nîsâ'tü Eksere mine'l-Ulemâ'î, «Cahil, Doktorlarla, Halk ve Kadınların Bilgin Kimselerden Daha Fazla Başarıya Ulaştıkları Hastalık» hakkında, (N. 145, s. 128).

TABİİ BİLİMLERLE İLGİLİ OLAN ESERLERİ :

57. Sem'u'l-Kiyân, «Kâ'inâtın Kulağı» (N. 3, s. 5).
58. Er-Reddû 'ale'l-Misme'iyî fi Reddihî ale'l-Kâ'îfîne bi Kıdemi'l- Heyûlâ, «Heyûlânın Ezeli Olduğunu Kabul Edenlere Karşı Reddiye Olan MES-MEİYYE'ye Reddiye», (N. 27, s. 87).
59. el-Heyûlâ's-Sağîru, «Küçük Heyûlâ», (N. 32, s. 89).
60. el-Heyûlâ'l-Kebîru, «Büyük Heyûlâ», (N. 59, s. 69).
61. fi'z-Zemân ve'l-Mekân, «Zaman ve Mekan» hakkında, (N. 30, s. 85).
62. mâ Cerâ Beynehû ve Beyne Ebî'l-Kâsım el-Ka'bî fi'z-Zemân, «Zaman Hakkında Müellifle Ebî'l-Kâsım el-Ka'bî Arasında Geçen Tartışmalar».
63. fi'l-Farkî beyne İbt'dâ'î'l-Müddeti ve beyne İbtidâ'î'l-Hareketi, «Müddetin Başlamasıyla Hareketlerin Başlaması Arasındaki Fark» hakkında.
64. fi mâ Cerâ Beynehû ve Beyne Şehîdî'l-Belhîyyî fi'l-Lezzeti, «Lezzet Konusunda Müellifle Şehid el-Belhî Arasında Geçen Tartışmalar» hakkında.
65. fi'l-Lezzeti, «Lezzet» hakkında, (N. 9, s. 14).
66. fi Tesbîdî'l-İstihâleti ve Münâkadatîhi men Kâle (inne)'t-Teğâyüire Kemünün ve Zuhûrun, «Dönüşümün Tesbiti ve Dönüşümün Gizli ve Açık Olduğunu Kabul Edenlerin Birbiriyle Çekişmesi» hakkında, (N. 131).
67. fi Keyfiyyeti'l-İğtizâ'î, «Beslenmenin Niteliği» hakkında, (N. 56, s. 66).
68. fi Keyfiyyeti'l-Nümu'vî, «Gelişmenin Niteliği» hakkında, (N. 125, s.188).
69. fi't-Terkîb ve ennehû Nev'ân, «Terkip (Birleşme) ve İki Türü», hakkında, (N. 115, va bkz. 200).
70. fi enne H'l-Cirmi Muharriken mîn Zâtîhi Tabî'iyen, «Cismin Kendisinden Gelen Tabii Bir Muharriki Oluşu» hakkında, (N. 65, s. 74).

71. fi't-Terkîp, «Terkîp (birleşme)» hakkında, (N. 119, s. 187).
72. fi ennehu Yümkinü en Yekûne ve 'Fitrâkun lem Yezel velâ Yümkinü en Yekûne Hareketün ve içtimâ'un lem Yezel, «Sükün ve Ayrılığın Eze-
li Oluşunun Mümkün Olup Hareket ve Birleşmenin Olmayacağı» hak-
kında, (N. 147, s. 157).
73. fi'l-Âdet ve ennehâ Tahavvüle Tabî'aten, «Adet ve Tabii Olarak Değiş-
ceği» hakkında, (N. 133, s. 116).
74. fi'l-Bahsî 'anî'l-'Ardî ve hiye Haceriyyetün fi'l-Asli em Tıyniyetün, «Arzın
Asılda Taş mı Yoksa Toprak mı Olduğunun Araştırılması» hakkında,
(N. 130 s. 114).
75. fi 'İleti Cezbî'l-Muknâtil'l-Hadîd, «Muknâsın Demiri Çekmesi» hak-
kında, (N. 89, s. 165).
76. fi'l-Ateşi ve Sebebi İzdîyâdî'l-Herakit (Lizâlike), «Susuzluk ve Bu Sebe-
pen Dolayı Hararetin Artması» hakkında, (N. 132, s. 189).
77. fi enne Merkeze'l-'Ardî Yenbû'u'l-Berdî, «Arzın Merkezinin Soğukun
Kaynağı Olduğu hakkında.
78. fi Cevvî'l-Esrâb, «Göğüs Boşluğuna Dair».
79. fi'r-Reddî 'alâ Huseynî't-Temmâr 'alâ Cevvî'l-Esrâb, «Cevvî'l-Esrâb üze-
rine Hüseyin et-Temmar'a Reddiye» (bkz. Kitâbul-Âsârî'l-Bâkiyye il-
Beyrûnî Kitâbu'l-Âsârî'l-Bâkiyye, 253, s. 18).
80. fi's-Sâr (?), «Fiyat ve Değer» hakkında.
81. fi'l-Hıyârî'l-Murri, «Acıyı Tercih» hakkında, (N. 55, s. 65).
82. fi'r-Reddî 'alâ's-Serahsiyyî fi Emri't-Ta'mî'l-Mürri, «Acı Yemede Serah-
sî'ye Reddiye» Hakkında, (N. 26, s. 83).
83. fi'l-İleti'l-Jefî lehâ Sâre Mübtereh mine'l-Bedeni İâ Yeltesiku bihî, «Be-
denden Uzak Olup Ona Bitişmeyen Hastalık» hakkında, (N. 121, s. 104).
84. fi Ma'rifeti Tatrifî'l-Ecfân, «Göz Kapaklarının Hareketini Bilmek» hak-
kında, s. 117).
85. fi'l-Ezmineti ve'l-Ehviyeti, «Zamanlar ve Boşluklar» hakkında.
86. fi'l-Bahsî amnâ Kîle fi Kitâb'l-Ustikûsât fi Tabî'ati'l-İnsân, «İnsan Ta-
biatıyla İlgili Dört Temel Unsur Kitabı Hakkında Söylenenlerin Araş-
tırılması».
87. mâ Kâleti'l-Kudemâ'u fi'l-Mebâdî'i ve'l-Keyfiyyât, «İlkeler ve Nitelikler
Hakkında İlk Filozofların Söyledikleri», (s.232 ?).
88. eş-Şükûkû 'alâ Calinus, «Calinus Üzerindeki Şüpheler», (N. 14, s. 17,
bkz. 272, 14).
89. fi mâ Vaka'a il-Câhız mine't-Tenâkudî (Id) fi Fadiyleti Sanâ'ati'l-Ke-
lâm, «Kelâm Sanatının Fazileti Hakkında Câhız'ın İçine Düştüğü Çe-
leşme», (N. 53, s. 52).

MANTIK İLMİYLE İLGİLİ ESERLERİ :

90. el-Medhal ile'l-Mantık, «Mantığa Giriş», (N. 4, s. 6).
91. Cevâmî'u Katıgösyas ve Barırminiyas ve Analotika,
92. fi'l-Mantıkî bi E'fâzi Müttekellimi'l-İslâm, «İslâm Kelamcılarının İfa-
deleriyle Mantık» hakkında, (N. 123, s. 111).
93. Kitâbu'l-Bürhân, «Kesin Delil» hakkında Kitab, (N. 1, s. 2).
94. Keyfiyyetü'l-İstidlâl, «Akıl Yürütmenin Niteliği»,
95. Kasiydet'ihû fi'l-Mantık, «Mantık Hakkında Kasidi'si», (N. 116, s. 75).
96. fi'l-Haberî Keyfe Yeskünü Heyhi ve mâ 'Alâmetü'l-Muhakkiki minhu,
«Haberlere Nasıl İnanılacağı ve Onları Araştıracınının Alametleri neler-
dir», hakkında, (N. 120, s. 80).

MATEMATİK VE YILDIZ İLİMLERİYLE İLGİLİ ESERLERİ :

97. fi Mikdâri mâ Yümkinu en Yüstedreke mine'n-Nücümü 'inde men Kâle innehá 'Ahyâ'tin Nâtikatün ve men lem Yekul zâllke, «Yıldızların Düşünen Canlılar Olduğunu Kabul Edenlerle Etmeyenler Nazarında Yıldızlardan Anlaşılması Mümkün Olanın Ölçüsü» hakkındadır, (N. 147, s. 137).
98. fi'l-Hey'eti, «Astronomiye Dair», (N. 7, s. 10).
99. fi'İleti Kıyâmi'l-Ardi Vasata L-Feleki, «Yerkürenin Uzayın Ortasında Bulunmasının Sebebi», (N. 60, s. 70).
100. fi ennehu lâ Yutasavvaru İmen Yertedi bi'l-Burhâni enne'l-Arde Kurriyetün ve'n-Nâse Havâleyhâ, «Yerin Küre Şeklinde Olup İnsanların Çevresinde Bulduğuna Dair Kesin Delili Kabul Etmeyen Kimselerin Tasavvur Edilemeyeceği» hakkında, (N. 128, s. 113).
101. fi enne Tulû 'al-Kevâkibi ve Gurûbihâ min Hareketi's-Semâ'î düne Hareketi'l-Ardi, «Yıldızların Doğup Batışının Yerin Hareketleriyle Değil de Semânın Hareketleriyle Olduğu» hakkında, (N. 129, s. 112).
102. fi ennel Kevâkibe 'alâ Gâyeti'l-İstidâreti Leyse fihâ Nütûun ve 'Ağvârun, «Yıldızların, Girintisiz Çıkıntısız, Son Derece Yuvarlak Oluşu» hakkında, (N. 129, s. 112).
103. fi 'İleti Taharruki'l-Feleki 'alâ istidâretin, «Feleğin Dairevî Olarak Hareket Sebebi» hakkında, (N. 61, bkz. s. 70, fi-ahirihi).
104. fi enne'd-Dil'a Gayru Müşârikin İ'l-Kutri, «Köşe Kenarın Köşaye (çapa) Ortak Olmayışı» hakkında, (N. 80, s. 157).
105. Keyfiyyetü'l-Ebsâr, «Gözlerin Niteliği», (N. 15, s. 18).
106. fi'l-İleti'l-İleti İehâ Yedîku'n-Nazaru fi'n-Nûri ve Yettesi'u fi'z-Zulmeti, «Işıқта Gözün Daralıp Karanlıkta Genişlemesinin Sebebi» hakkında, (N. 113, s. 118).

YORUMLAR ÖZETLER VE KISALTMALARLA İLGİLİ ESERLERİ :

107. Tefsîru Kitâbi Tiymavus, «Tiymavus'un Kitabının Açıklaması», (N. 68, s. 140).
108. İhtisâru Kitâbi'n-Nabdi'l-Kebîr, «Büyük Tansiyon Kitabının Kısaltılması», (N. 41, s. 151).
109. Telhîsuhü İi Hiyeti'l-Ber'l, «İyileşme Çaresiyle İlgili Kitabın Özeti», (N. 76, s. 150).
110. Telhîsuhü İ'l-İlefi ve'l-A'râzi, «Hastalık ve Belirtileriyle İlgili Özet», (N. 77, s. 152).
111. Telhîsuhü İ'l-'A'dâ'l-'Âlîmeti, «Ağrıyan Organlarla İlgili Özet», (N. 78, s. 153).
112. Telhîsuhü İi Fusûli Bokrat, «Bokrat'ın Mafşallarla İlgili Kitabının Özeti», (N. 97, s. 173).
113. Telhîsuhü İi Kitâbi Flutrâhs, «Flutrâhs Kitabının Özeti», (s. 148?).

FELSEFE VE TAHMİN İLMİYLE İLGİLİ ESERLERİ :

114. el-İlmü'l-İlâhiyyi's-Sağîr 'alâ Re'yi Sokrat, «Sokrat'a Göre Küçük İlimi İlâhi», (bkz. N. 31, s. 91).
115. Cevâbuhü'an İntikâdi Ebi'l-Kâsım aleyhi, «Ebu'l-Kâsım'ın Kendisini Tenkidine Cevabı», (N. 33, s. 91).

116. el-İlmü'l-İlâhiyyü'l-Kebîr, «Büyük İlmî İlâhî», (s. 88?).
117. fî 'izâhî Galatî'l-Müntekidî 'aleyhî fî'l-İlmî'l-İlâhiyyî, «İlmî İlâhî Kitabı Hakkında Kendisine Yöneltilen Eleştirilerin Yanlışlığının Açıklanması» hakkında, (N. 34, 79, s. 92, 100?).
118. fî'l-Felsefeyi'l-Kadîmeti, «İlk Çağ Felsefesi» hakkında.
119. fî'l-İmtikâdî ve't-Takfirî 'alâ Ehlî'l-İ'tizâl, «Mu'tezilîlere Karşı Sakınma ve Onları Eleştirme» hakkında, (N. 54, s. 64, 154).
120. el-'İşâk 'alâ'l-Mütakellimîn, «Kelamcılara Düşkünlük», (N. 84, s. 158).
121. Meydânu'l-'Akl, «Aklın Sahası», (N. 93, s. 136).
122. el-Hâsıl, «Sonuç», (N. 85, s. 161).
123. er-Risâletü'l-İlâhiyyetü ilâ'l-Fihristi, «Fihristten Faydalanma Yolu GÖsteren Risâle», (bkz. N. 299, 21).
124. Kasidetühü'l-İlâhiyyetü, «İlâhiyyâtla İlgili Kasidesi», (s. 76, bkz. N. 114, s. 184).
125. fî Sebebi Halkı'l-Sioa'i, «Yırtıcı Hayvanların Yaratılış Sebebi», (N. 72, s. 141).
126. eş-Şükûk 'alâ Eberkias, «Eberkias Üzerine Şüpheler», (N. 66, s. 139, bkz. K. 272, 14).
127. Nakdu Kitâbî'l-Tedbir, «et-Tedbir Adlı Kitabın Çelişkisi», (N. 74 s. 149).
128. Nakdu Kitâbî Forforiyos ilâ Anabo'l-Mısri, «Porphirios'un Kitabının Anabo'l-Mısri ile Çelişkisi», (N. 29, s. 87).
129. 130. Kitâbânî ilâ'l-Hasan İbn Mehâribe el-Kummiydi, «Kumlu el-Hasan b. Mehâribe'ye İki Mektup», (s. 132).

METAFİZİK İLE İLGİLİ ESERLERİ :

131. en-Nefsü's-Sağîrü, «Küçük Nefs», (N. 92, s. 167, 133?).
132. en-Nefsü'l-Kebîr, «Büyük Nefs», (N. 91, s. 166, 134 ? bkz. K 272, 12).
133. fî enne Cevâhîre İâ Ecsâmün, «Cevherlerin Cisim Olmadığı» hakkında, (N. 81, s. 224).
134. Nakdu Kitâbî'l-Vucûdî İlâ Mansûr İbn Talhate, «Mansur b. Talha'nın Varlık Kitabını Nakz», (N. 100, s. 175).
135. fî'r-Ru'ya el-Munzireti, «Korkutucu Rüya» hakkında, (N. 13, s. 16).
136. fî enne'l-Harekete Ma'tûmetün gayru Mer'iyyetün, «Hareketin Bilinip Görülmeysi» hakkında, (N. 64, s. 73).
137. fî enne H'l-İnsânî Hallıkan Mutkunan Hakîmen, «İnsanın Herşeyi Hakıyla Bilen Hakîm Bir Yaratıcısı Bulunduğu» hakkında, (N. 2, s. 4).
138. fî Vucûbî Da'veti'n-Nebiyyi, (S.A.)'alâ men Nekire b'n-Nübüvâtî, «Peygamberliğe Muhtaç Olanlara Peygamberin Davetinin Geleceği» hakkında.
139. fî vucûbî'd-Du'â'i min Tarîki'l-Hazm, «Tedbir Bakımından Duanın Gerçekliliği» hakkında, (N. 83, s. 160).
140. er-Reddü 'alâ Sisen es-Seneviyye, «Sisen es-Seneviyye'ye Reddiye», (N. 11, s. 13).
141. er-Reddü 'alâ Şehidin fî Luğazi'l-Me'âd, «Ahiret Sırrı Hakkında Şehid (Belhî) ye Reddiye», (N. 88, s. 164).
142. fî emnehâ İâ Yümkinü en Yekûne'l-Âlemü İem Yezel 'alâ mâ Nüşâhid-hâ 'aleyhî'l-Âne, «Âlemin Şu Anda Gördüğümüz Şekilde Devamlı Olmasının İmkansızlığı» hakkındadır, (N. 63, s. 72).

143. fi enne'l-Münâkadati beyne Ehli'd-Dehri ve't-Tevhidi H Noksânî'l-Kismeti fi Eshâbî'l-Fîlî, «Fîlin Sebeplerindeki Taksim Eksikliğinden Dolayı Tevhid Bilginleri İle Tabiat Bilginleri Arasındaki Çelişme» hakkında, (s. 143).
144. İmâ's-Tüdrîke H-i-Kâ'ûme bi Hadesi'(l-Ecsûmî) mine'l-Fadî 'ale'l-Kâ'ûne bi Kıdemihâ, «Cisimlerin Sonradan Yaratıldığına Kail Olanların Kıdemine İnananlara Üstünlüğünü Gösteren Şeyler», hakkında (N.137, s. 122).
145. fi'l-İmâm ve'l-Mü'temmi, «Başkan ve Ona Tabi Olan» hakkında, (İmam ve Cemaat), (N. 106, s. 179).
146. fi'l-İmâmeti, «Başkanlık (İmarlık)» hakkında, (N. 103, s. 177).
147. fi'l-İmâmeti, 'alâ'l-Keyyâ, «Ölçü-Tartı ile Uğraşanlara Başkanlık» hakkında, (N. 75, s. 146).
148. et-Tıbbu'r-Ruhânî, «Ruhî Tabâbet, Psikiyatri», (s.3, bkz. K. 272, 12).
149. fi's-Siyretü'l-Felsefiyyeti, «Felsefi Ahlak Hakkında», (N. 82, 113, s. 45, 159, 225).
150. Kasıydetülhâ fi'l-İzeti'l-Yunâniyye, «Yunan Asıllı Öğütler Hakkındaki Kasidesi», (N. 117, s. 77).

KİMYA İLE İLGİLİ ESERLERİ :

151. el-Medhalü't-Ta'îmiyyu, «Öğretime Giriş», (N. Kimya 1, s. 22).
152. İletü'l-Me'âdin ve hüve'l-Medhalü't-Burhânıyyu, «Madenlerin Sebepleri, Bu açık delilli bir giriştir», (N. Kimya 2, s. 23).
153. İsbâtü's-Sanâ'aty, «Zanaatın İsbatı», (N. Kimya, s. 24-N. 17, s. 342).
154. Kitâbu'l-Hacer, «Tıraş ve Toprak Kitabı», (N. Kimya 5, s. 25).
155. Kitâbu'l-Tedbir, «Tedbir Kitabı», (N. Kimya 4, s. 25).
156. Kitâbu'l-İksir, ve Yücedü 'alâ Nushateyn, «İksir Kitabı» iki nüsha halindedir, (N. Kimya 6, s. 27).
157. Kitâbu Şerefi's-Sanâ'ati, «Zanaatın Üstünlüğüne Dair Kitap», (N. Kimya 7, s. 28).
158. Kitâbu't-Tertib, ve hüve'r-Râhatü, «Tertib Kitabı» bu rahat, kullanışlıdır, (N. Kimya 8, s. 29).
159. Kitâbu't-Tedâbir, «Tedbirler Kitabı», (N. Kimya 9, s. 30).
160. Kitâbu's-Şevâhid, «Şehidler Kitabı», (N. Kimya 10?, s. 31).
161. Kitâbu Mihânî'z-Zehabi ve'l-Fiddati, «Altın ve Gümüşü Tasfiye Kitabı», (N. Kimya 11, s. 32).
162. Kitâbu Surri'l-Hükemâ'i, «Filozofların Sırrına Dair Kitap», (N. Kimya 12, s. 33).
163. Kitâbu's-Surri, «Sır Kitabı», (N. Kimya 13, s. 36).
164. Kitâbu Surri's-Surri, «Sırrın Sırrı Kitabı», (N. Kimya 14, s. 37).
165. 166. Kitâbâtü fi't-Tecârîbi, «Tecrübeler (deneyler) Hakkında İki Kitap».
167. Risâletün İlä Fayn?, «Fayn'a Mektup?»
168. Mînyetü'l-Mütemenni, «Arzu Edenin Umudu».
169. Risâletün İlä'l-Veziri'l-Kâsım b. 'Öbdillâh, «Vezir Kasım b. Abdullah'a Mektub».
170. Kitâbu't-Tebvib, «Tasnif Kitabı», (N. Kimya 15, s. 38).
171. er-Reddül 'alâ'l-Kindiyyi fi Reddihî 'alâ'l-Kimya, «Kimyayı Reddi Hususunda el-Kindi'ye Reddiye», (N. Kimya 16, s. 42).

172. fi'r-Reddi 'alâ Muhammed b. el-Leysi'r-Resâ'iliyyi fi Reddihî 'alâ'l-Kimya'tyyîn, «Kimyacıları Reddi Hususunda Muhammed b. Leys er-Resâiliyye Reddiyesidir».

INKARLA İLGİLİ ESERLERİ :

- ✓173. Fi'n-Nübüvât, ve Yüdde'â Nakda'l-Edyân, «Peygamberlikler Hakkındadır, Buna Önceki Dinlerin Hükümlerini Ortadan Kaldırma da denilir».
- X 174. fi Hiyel'l-Mütenebbiyîne, ve Yüdde'â Mehârika'l-Enbiyâ'l, «Ya'ânı Peygamberlerin Hileleri Hakkındadır, buna, Peygamberlerin üstün Meziyet ve Vasıflar da denir», (N. 101, s. 176, 97).

DEĞİŞİK İLİMLERDEKİ ESERLERİ :

175. fimâ İstedrekehû min Kütübi Cálinos mimmâ lem Yezkürhu Humeyyn fi Risâletihî, «Hüneyn b. İshak Risalesinde Zikretmeyipte, Calinos'un Kitaplarından Elde Edilen ve Anlaşılan Şeyler Hakkında», (N. 21, s. 102, Bölüm 12).
176. fi enne'l-Müberrize fi Cemî'Fs-Saná'atî Ma'dûmün, «Bütün Zanaatlarda Açıklayıcının Bulunmayışına Dair», (N. 143, s. 128).
177. fi'r-Reddi 'alâ'l-Kâ'îlîne bi Tahrimî'l-Mekâsibî, «Kazançların Haram Oluşuna Kail Olanlara Reddiye».
178. fi Hikmeti'n-Nerdi, «Tavlının Hikmetine Dairdir», (s. 96).
179. fi 'Özri men İştegâla bi'ş-Şetrânc, «Şatrançla Meşgul Olanın Mazereti Hakkındadır», (N. 126, s. 107).
180. fi ennehû İâ Yenübu 'anı'l-Müskiri Gayruhû, «Sarhoşluk Veren Şeyin Yerine Başkaşının Geçemeyeceği Hakkındadır», (N. 126, s. 107).
181. fi Şerefi'l-Ayn, «Gözün (veya şahsın) Şerefi Hakkındadır», (s. 109)
182. fi Emârâtî'l-İkbâli ve'd-Devleti, «Devlet ve Saltanatın Alametleri Hakkındadır», (s. 108).
183. Kitâbu'l-Havâss, «Üstün Tabakadan Olan Kimselerle İlgili Kitap», (N. 58, s. 68).
184. Kitâbu Hiyeli'l-Küttâb, «Yazarların Hileleri (Metod veya Çareleri) Kitabı», (s. 215, olabirki K. 276, 7).

KAYNAKLAR

1. Biruni : Risale fi Fihrist Z er-Razi, Paul Kraus-1936 (Trc; M. Çuhadar, s. 32, 1987, Kayseri.)